

ZAŠTITA VOĆA NEPOSREDNO PRED KRETANJE VEGETACIJE

Poljoprivredni proizvođači koji nisu stigli da odrade prireme u voćnjaku za narednu vegetaciju sezonu imaju priliku u narednom periodu. Znamo da su vremenski uslovi varijabilni i da uvek treba biti spreman za ulazak u novu vegetaciju sezonu. Zbog napred izloženog voće je još u fazi mirovanja, međutim pošto se bliži početak proleća one će relativno brzo ako se temperatura preko 10 ° C zadrži nekoliko dana pustiti sokove i vegetacija će krenuti. Treba znati da je to period kada su biljke najosetljivije i podložne napadu brojnih biljnih bolesti i štetočina. U prilogu ćemo vam navesti koje su to najopasnije bolesti i štetočine koje mogu dovesti do značajnog smanjenja prinosa, njihove biljke domaćine i efikasne mere borbe koje treba preduzeti da bi biljke ostale u dobrom stanju i dale dobar i kvalitetan prinos.

Breskva (*Prunus persica*) pripada koštičavim voćnim vrstama i kao takva podložna je napadu brojnih bolesti i štetočinama, pa je zbog toga vrlo bitno pravovremeno reagovati da bi se njihov napad izbegao. Najznačajnije bolesti koje napadaju breskvu u ranom prolećnom periodu su *Taphrina deformans* prouzrokovač kovrdžavosti lista breskve, *Monillia laxa* prouzrokovač sušenja cvetova i grančica voćnih vrsta. *T. deformans* prezimljava u pukotinama grana, pupoljcima i opalom lišću. Napada breskvu u fazi iglice, a parazit se razvija zajedno sa rastom lista. To dovodi do uvećanja tkiva, lišće se kovrdža i dobija crvenu boju. Takvo lišće nije u mogućnosti da vrši fotosintezu (zbog nedostatka hlorofila), opada tako da nije moguć priliv organske materije u ostale biljne organe i u plodove koji ostaju sitni i zakržljali. Mere suzbijanja: Preporučuje se da se breskva prvo oreže u fazi mirovanja i pokupi opalo lišće kako bi se sprečilo prodiranje bolesti kroz mesto rezidbe i smanjio izvor infekcije. Nakon toga pred kretanje vegetacije kada se temperatura preko 10 ° C zadrži nekoliko dana treba biljku oprskati bakarnim preparatima. Preporučuje se **Funguran OH** zbog velikog sadržaja bakra od 70 % u kombinaciji sa mineralnim uljima radi zaštite od breskvinog smotavca prouzrokovača crvljivosti plodova breskve.

Višnja (*Prunus cerasus*) je koštičava voćna vrsta koja najveći gubitak prinosa trpi usled sušenja grančica i cvetova čiji je prouzrokovač *Monillia laxa* ili monilioza. Na deblu se pojavljuju rak rane (ulegnute pege) iz kojih curi smola. U njima prezimljava a takođe i u mumificiranim plodovima.

Mere suzbijanja: Pri podizanju voćnjaka treba birati ocedne terene u pravcu duvanja vetra, otkloniti mumificirane plodove i orezivati zaražene grane. Prilikom hemijske zaštite treba koristiti preparate na bazi bakar hidroksida (**Funguran OH**), a kasnije u fazi cvetanja koristiti preparate na bazi prochloraza i tebukonazola (**Octave i Folicur 250- EW**). Radi sprječavanja razvoja razistentnosti treba kombinovati sistemične sa protektivnim preparatima

Šljiva (*Prunus domestica*) je koštičava voćna vrsta koja se mora štititi od napada parazita *Taphrina pruni* koji je prouzrokovač rogača šljive. Plod koji je zahvaćen ovim parazitom je sunderaste konzistencije, bez koštice i kao takav je neupotrebljiv. Najosetljivija sorta je požegača i najčešće se javlja kada je prohladno i kišovito proleće u vreme zametanja plodova. Prezimljava na grančicama. Mere suzbijanja: Osnovna mera borbe je hemijska zaštita u fazi mirovanja i tada treba oprskati šljivu preparatima na bazi bakra u kombinaciji sa crvenim uljem radi zaštite od šljivinom smotavca.

Malina i kupina (*Rubus sp.*) su jagodaste voćne vrste koje mogu pretrpeti velike štete od prouzrokovača sušenja lastara i lista maline i kupine (*Didimella aplanata*). Lišće se suši i opada a lastari dobijaju kestenjaste pege. Tu se parazit održava. Mere suzbijanja: Odmah posle berbe neophodno je ukloniti biljke koje su donele rod da se zaraza ne bih sa njom prenela na mlade

lastare, i ne ostavljati previše guste zasade preko zime. Obavezno je mlade lastare oprskati bakarnim preparatima.

Kruška (*Pirus communis*) trpi značajna oštećenja od napada kruškine buve *Psylle pyri*. Najveće štete čini na mladim izdancima a ujedno je prenosilac fitoplazme koje su odgovorne za brzo propadanje stabale kruške. Lišće se kovrča i opada a plodovi su sitni i zakržljali. Preporučuje se zaštita u zimskom periodu mineralnim uljima.

Jabuka (*Malus domestica*) je biljka čija je proizvodnja nemoguća bez primene zaštitnih sredstava jer je domaćin većeg broja bolesti i šteočina Velike štete može joj naneti kaliforniska štitasta vaš *Quadrspidiotus perniciosus* ako se preventivno ne vrši njeno suzbijanje. Preporučuje se prskanje mineralnim uljima nakon utvrđivanja brojnosti. Preporučuje se radi ekonomičnosti ako brojnost ne prelazi prag štetnosti ne koristiti mineralna ulja nego samo bakarne preparate radi preventivne zaštite od *Venturie inequalis* prouzrokovača čađave krastavosti plodova jabuke.

PSSS - „POLJOSAVET” DOO - LOZNICA

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

AGROBILTEN

Broj I/2015.

20.01.2015.

tiraž 300 primeraka

Poljoprivredna savetodavna stručna služba grada Loznica i opština Mali Zvornik, Krupanj i Ljubovija

SADRŽAJ:

- **Ostvarivanje prava za podsticajna sredstva za kvalitetna grla u ovčarstvu**
Gordana Vujaklija.....3
- **Čuvanje sušenog voća**
Zlatica Krsmanović..... 4-5
- **Prekomerno i neadekvatno korišćenje đubriva**
Milica Popadić..... 5-6
- **Priprema parcele za setvu kukuruza**
Dušan Despotović..... 6-7
- **IPARD PROGRAM - bespovratna sredstva za ruralni razvoj**
Živko Stefanović.....7-8
- **Zaštita voća neposredno pred kretanje vegetacije**
Radmila Čalić.....8-9
- **Dominantne cene stoke** 10

- **Dominantne cene žitarica i stočne hrane**.....11
- **Dominantne cene povrća**.....11
- **Dominantne cene voća**.....12

Dipl. ing. stočarstva Gordana Vujaklija

Ostvarivanje prava za podsticajna sredstva za kvalitetna grla u ovčarstvu

Ministarstvo poljoprivrede za svaku kalendarsku godinu opredeljuje sredstva za kvalitetna umatičena grla. To je osnovna mera za unapređenje stočarstva jedne zemlje i unapređenje selekcijskog rada uopšte.

Odgajivačima ovaca date su nešto veće privilegije kod podsticaja za tov (novčani iznos je duplo veći nego u svinjarstvu), a i mogućnost uvođenja ovaca u matičnu evidenciju koje su u priplodu a nemaju poznato poreklo. U 2014-oj godini visina podsticaja za tov svinja iznosila je 1.000,00 din/grlu, a visina podsticaja za tovnu jagnjad 2.000,00 din/grlu. Za umatičenje ovaca u priplodu, dovoljno je samo da su u tipu rase po svojim fenotipskim osobinama i naravno da se pare sa ovnovima koji imaju pedigre. U praksi se najčešće iznajmljuje takav ovan na određeni vremenski period od domaćina u selu koji se intenzivno bave ovčarskom proizvodnjom i koji u svom stadu uvek imaju kvalitetnog priplodnjaka. Kad je reč o izboru ženskih grla za priplod savet je da se uz pomoć savetodavne službe i odgovarajućeg savetodavca, proizvođač (vlasnik priplodnih grla) upozna sa standardima rase kao i da se neposredno na terenu odabiraju zajednički grla za dalju reprodukciju. Od pravilnog izbora zavisi uspešnost celokupne proizvodnje u dužem vremenskom periodu. Ova pogodnost koju Ministarstvo poljoprivrede daje kroz podsticaje za umatičena i utovljena grla sa jedne strane i stručna pomoć savetodavne službe sa druge strane pružaju odgajivačima šansu da na lakši i brži način dođu do kvalitetnijih i produktivnijih priplodnih grla. Dalju selekciju sprovodi osnovna selekcijska služba.

Korisnici sredstava odnosno odgajivači kvalitetnih priplodnih grla mogu samostalno podneti zahtev za podsticajna sredstva Upravi za agrarna plaćanja Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine na sledeću adresu:

“UPRAVA ZA AGRARNA PLAĆANJA” HAJDUK VELJKOVA 4-6 15000 ŠABAC

Uz zahtev se podnosi izvod iz glavne matične evidencije za kvalitetna priplodna grla za koja se podnosi zahtev overen od strane odgajivačke organizacije. Zahtev se podnosi posebno za svaku vrstu kvalitetnih priplodnih grla a za isto grlo jednom u toku kalendarske godine na obrascu Zahtev za podsticaje za kvalitetna priplodna grla koji je odštampan uz Pravilnik i čini njegov sastavni deo. Podnosi se Upravi za agrarna plaćanja i to: od 20. maja do 15. jula tekuće godine za grla u proizvodnji i od 1. do 31. januara naredne godine za grla uključena u proizvodnju od 1. jula do 31. decembra kalendarske godine. Odgajivačke organizacije (osnovne i regionalne) potpisuju trojni ugovor sa odgajivačima, a odgajivači imaju pravo izbora osnovne

odgajivačke organizacije sa kojom žele da rade. Osnovne odgajivačke organizacije nakon potpisivanja ugovora sa odgajivačima priplodne stoke, rade sve poslove predviđene Zakonom i odgajivačkim programom a to su: selekcijske smotre (jednom godišnje), linearna ocena prvotelki, izbor majki i očeva kvalitetnih priplodnih muških grla, vođenje osnovne matične evidencije (permanentno), kontrolu produktivnosti, plan osemenjavanja i vođenje dokumentacije potrebne za sprovođenje Uredbi Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine koje su vezane za kvalitetne priplodne životinje.

Osnovne selekcijske službe za svoj rad imaju i formiran cenovnik koji je različit od službe do službe i kreće se u intervalima: matični list od 100 do 1000 dinara; pedigre od 1.500 do 11.500 dinara; HB broj od 350 do 600 dinara (negde možda i više); tetoviranje od 100 do 500 dinara.

Na izdavanje pedigrea u Institutu za stočarstvo u Zemunu čeka se nešto duže jer je to veoma složen i zahtevan posao, tako da **ako odgajivač želi da promeni osnovnu odgajivačku organizaciju nije obavezno posedovanje pedigrea već se preuzimaju overeni prepisi matičnih kartona za priplodna grla.** Za transfer dokumentacije između dve odgajivačke organizacije neophodno je prisustvo Regionalne odgajivačke organizacije i poljoprivrednog inspektora za stočarstvo.

Dipl. ing. voćarstva i vinogradarstva Zlatica Krsmanović

Čuvanje sušenog voća

Sušeno voće je stari način konzervisanja voća i danas postaje sve aktuelnije kod potrošača posebno što se danas mogu sušiti skoro sve voćne vrste. Bilo da je voće sušeno na tradicionalan način ili savremenim metodama važno je obratiti pažnju na skladištenje i čuvanje sušenog voća kako bi se sačuvalo i bilo bezbedno za konzumiranje.

Najbolji način skladištenja sušenog voća jeste u hladnjačama na temperaturi do 8 stepeni ako postoje takvi skladišni kapaciteti.

U suprotnom to mogu biti magacini i drugi prostor za skladištenje koji mora ispunjavati određene zahteve. Osnovni zahtevi pri skladištenju osušenog voća su slični zahtevima kod ostalih prehrambenih proizvoda. Bez obzira što je sušenjem eliminisan uticaj vlage na aktivnost mikroorganizama koji je uzrok pojave bolesti, mora se voditi računa o vlažnosti i temperaturi vazduha u skladištu. Ako je vlažnost vazduha visoka doći će do apsorpcije vlage u voće. Povišena temperatura vazduha utiče na fizičke i hemijske promene u osučenom voću, pogoduje razvoju mikroorganizama i insekata.

Prostor u kome se skladišti mora biti bez svetlosti, zatamljen, zaštićen od glodara i ptica, suv sa regulisanom temperaturom do 20 stepeni, zavisno o kojoj voćnoj vrsti se radi.

Kod nas se na poljoprivrednim gazdinstvima najčešće suši šljiva. Osušene plodove čuvati u prethodno očišćenim i odgovarajućim sredstvima dezinfikovanim prostorijama. Takođe dezinfikovati i ambalažu i sav ostali pribor koji se koristi. Sušene šljive u naadekvatnim skladištima najčešće napadaju grinje koje se prepoznaju po beličastoj prevlaci.

Voće se može skladištiti u različitim tipovima ambalaže. To su različite gajbice, burad ili PVC vreće koje se pakuju u kartonske kutije.

Kao što se skladišti osušeno voće u rinfuzu, tako se mora voditi računa o skladištenju upakovanog sušenog voća. Pre pakovanja neophodno je klasirati osušeno voće odnosno odstraniti sve oštećene, netipične plodove po boji obliku i veličini. Odbačeni proizvodi se eventualno mogu iskoristiti za seckanje i miksanje za potrebe konditorske industrije ali se svakako moraju čuvati na tamnom mestu u odgovarajućim temperaturnim uslovima.

Danas je sve aktuelnije sušenje voća sublimacijom-lioofilizacijom koje predstavlja najkvalitetniji način sušenja voća. To je metoda promene stanja iz čvrstog u gasovito uz nizak pritisak i temperaturu čime se ostvaruje minimalna promena kvaliteta, boje i zapremine voća. Ovom metodom se suše jagodaste voćne vrste.

Dipl. ing. ratarstva Milica Popadić

Prekomerno i neadekvatno korišćenje đubriva

U sklopu svojih priprema za ulazak u EU Srbija treba da počne sa primenom Nitratne direktive. Taj dokument ima zadatak da spreči zagadjivanje nadzemnih i podzemnih vodotokova nitratima poljoprivrenog porekla. Ove materije u vode dospevaju prvenstveno, usled neadekvatne primene đubriva, u prvom redu stajskih ali i mineralnih.

Prekomernim i neadekvatnim korišćenjem đubriva dolazi do njihovog ispiranja u vodotokove i javlja se tzv. **eutrofikacija**. To je pojava koja se ogleda u prenamnožavanju biljaka u vodi, u prvom redu algi. Šta više, uginule alge se raspadaju. Njih razlažu saprofitni organizmi, pri čemu se troši kiseonik u vodi. Usled nedostatka kiseonika dolazi do uginuća riba i ostalih vodenih organizama. Takva voda dobija neprijatan miris i ukus, nije upotrebljiva za piće a u ekstremnim slučajevima, ukoliko se koristi za pojilo, može izazvati uginuće stoke.

Prekomerna i neadekvatna upotreba mineralnih đubriva ima negativan uticaj i na poljoprivredno zemljište. Negativni efekti su različiti ali se uglavnom svode na promene reakcije zemljišta, poremećaje strukture i biogenosti zemljišta. U gajenim biljkama se nakupljaju štetne materije a dolazi i do zaslanjivanja zemljišta.

Prekomerna upotreba azotnih đubriva - remeti reakciju pH zemljišta tj. kiselost. Promena pH vrednosti se lako može izbeći pravilnim izborom vrste i količine azotnih đubriva. Na kiselim zemljištima ne treba koristiti ureu jer dodatno zakiseljava zemljište.

Prekomerna primena fosfornih đubriva - takođe može da izazove ekološke probleme. Pojava visokog sadržaja lako pristupačnog fosfora u zemljištu kao posledica visokih doza đubriva ili neujednačenog rasturanja po parceli dovodi do poremećaja u mineralnoj ishrani biljaka. U prisustvu visoke koncentracije fosfora neki biogeni elementi kao su: gvožđe, bakar, mangan, a posebno cink stvaraju teže pristupačna jedinjenja što dovodi do pojave nedostatka ovih elemenata. Fosfor ubrzava proces eutrofikacije vode. Fosfor iz fosfornih đubriva može da dospe u površinske vode spiranjem površinskog sloja i erozionim nanosom. Fosfor iz đubriva može da dospe u površinske vode spiranjem i erozijom.

Prekomerna primena kalijumovih đubriva - od kalijumovih đubriva najčešće se koriste kalijum-hlorid i kalijum-sulfat. Ova đubriva ne sadrže primese koje bi u većim količinama zagađivale životnu sredinu. Dugotrajna primena visokih doza kalijumovog đubriva usled antagonizma kalijuma i drugih katjona smanjuje nakupljanje magnezijuma, natrijuma, kalcijuma i stroncijuma u biljkama. Pri intenzivnom đubrenju kalijumom nije preporučljivo koristiti đubriva sa niskim sadržajem ovog hraniva zbog velikog sadržaja balastnih materija u takvim đubrivima, naročito na zemljištima sa većim sadržajem soli. U takvim uslovima prednost dajemo kalijum-sulfatu u odnosu na kalijum-hlorid a najbolje je koristiti kalijum nitrat koji ne sadrži balastne materije.

Za sprečavanje gore navedenih problema bitno je obratiti pažnju na tri faktora:

- Obavezno u pravilnim intervalima vršiti kontrolu plodnosti zemljišta
- Koristiti kvalitetna mineralna đubriva poznatih proizvođača
- Pravilno izabrati i podesiti rasipač mineralnih đubriva

Dipl. ing. ratarstva Dušan Despotović

Priprema parcele za setvu kukuruza

Najvažnija kultura jare setve je svakako kukuruz. To mesto zauzima ne samo po površinama koje zauzima, već i po korišćenju u daljoj proizvodnji.

Kukuruz se u Podrinju seje svake godine na nešto preko 22 000 ha. Jedan deo tih površina se koristi za siliranje, dok se ostatak koristi za ishranu stoke. Silira se do 10% od zasejanih površina. Prinos zrna kukuruza varira od parcele do parcele, primenjene agrotehnike hibrida i vremenskih uslova u toku njegove vegetacije.

Pošto je parcela, tj. njiva svakako najvažniji faktor biljne proizvodnje, njenoj obradi i samoj pripremi za proizvodnju, treba posvetiti veliku pažnju.

Obrada zemljišta treba da je jesenja- zimska. Što ranija to će se bolje odigrati mikrobiološki procesi u zemljištu do setve. Mada i kasnija obrada daje dobre rezultate, ali stvara uska grla u proizvodnji.

Dubina obrade zavisi od preduseva, a i od same parcele. Ukoliko se zaorava veća količina žetvenih ostataka, stajnjaka, ona treba da je dublja, do 30cm. Ukoliko se obrada vrši nakon strnih žita, soje, određenih krmnih vrsta treba orati pliće. Te biljne vrste imaju plići koren, ostavljaju zemljište relativno čisto od korovske flore i mogu se orati na 20cm. Normalno na lakšim tipovima zemljišta. Teži tipovi zemljišta zahtevaju različitu osnovnu obradu, gde podrivanje treba odraditi svake četvrte godine, oranje na istu dubinu izbegavati zbog formiranja plužnog đona, čime se smanjuje ceđenje vode iz zemljišta, kao i prodor korena u dublje slojeve.

Ukoliko je predusev npr. lucerka, onda je poželjno da obrada bude prolećna, tj. nakon razoravanja lucerišta. Razlog tome je nagomilavanje hranljivih materija i azota tokom zime u zemljištu, iz aktivnog korena lucerke. Njegovim zaoravanjem u rano proleće već imamo dobar deo hranljivih materija u zemljištu. To nam pojeftinjuje dalju proizvodnju, tako što možemo smanjiti utrošak mineralnih hraniva. To svakako nije zanemarljivo.

Ukoliko se zaorava veća količina žetvenih ostataka, poželjno je u tom slučaju, koristiti deo mineralnih hraniva rasturenih pre zaoravanja na ravnu površinu, kako bi što pre započeo proces razlaganja hranljivih materija. U tu svrhu koristiti formulacije sa više azota, a mogu se koristiti i tečni stajnjak, osoka. Količina hraniva treba da se odredi na osnovu planiranog prinosa, sadržaja hranljivih materija na osnovu agrohemijske analize i po preporuci stručnog lica.

Poorano zemljište nakon zime izade polupripremljeno za predsetvene radove. Pod uticajem snega, niskih temperatura, vetra, zemljište dobro promrzne, prosuši se, ospi se brazde, gotovo poravnaju čime se stvaraju uslovi za ulazak u njivu.

Sledi rasturanje mineralnog hraniva, njegovo ravnanje i sitnjenje, kako bi se stvorili optimalni uslovi za klijanje i nicanje posejanog semena.

Dipl. ing. za agroekonimiju Živko Stefanović

IPARD PROGRAM - bespovratna sredstva za ruralni razvoj

U skladu sa instrumentima predpristupne pomoći (IPA), peta komponenta ruralnog razvoja (IPARD) treba da doprinese postizanju ciljeva implementacijom devet mera u okviru tri prioritete ose:

OSA 1. Unapređenje efikasnosti tržišta i primena standarda EU;

a) investiranje u poljoprivredna gazdinstva kako bi se gazdinstva restruktuirala i dovela na standard EU

b) podrška poljoprivrednim udruženjima u osnivanju

c) investiranje u preradu i marketing poljoprivrednih proizvoda kako bi se prerada i marketing proizvoda doveli na standard EU.

OSA 2. Pripreme aktivnosti za implementaciju agroekoloških mera i strategija ruralnog razvoja na lokalnom nivou;

a) Aktivnosti koje će unaprediti životnu sredinu i sela

b) Priprema i implementacija strategija ruralnog razvoja na lokalnom nivou;

OSA 3. Razvoj ruralne ekonomije;

- a) Unapređenje i razvoj ruralne infrastrukture;
- b) Uvodjenje raznolikosti i razvoj ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima
- c) Unapređenje treninga.
- d) Tehnička pomoć

IPARD pokriva 50% troškova ulaganja korisnika, ostalih 50% pokrivaju korisnici sopstvenim sredstvima. Od 50% koji se pokrivaju iz IPARD-a, 75% je obezbedila EU, a 25% zemlja kandidat. Samo u izuzetnim slučajevima učešće EU može biti veće. Princip na kome se zasniva pomoć, uključuje sopstvena sredstva poljoprivrednika, a ako ih oni nemaju, u obavezi su da ih obezbede kreditima, jer isplate iz IPARD-a vrše se tek po uspešno završenom projektu.

Predviđene mere u okviru komponente ruralnog razvoja sprovode se po programu koji se sastavlja na nacionalnom nivou za poljoprivredu i razvoj sela. Nacionalni program ruralnog razvoja –IPARD program- pripremaju relevantni organi koje je odredila zemlja korisnica. Pre dostavljanja Evropskoj komisiji konsultuju se korisnici pomoći. Evropska komisija usvaja IPARD program u roku od šest meseci od dostavljanja predloga programa, ocenjuje ga i utvrđuje da li je usklađen sa uredbom o sprovođenju IPA.

Srpski poljoprivrednici imaće na raspolaganju 180 miliona evra za unapređenje konkurentnosti agrara u okviru IPARD 2 programa koji je deo pretpriprustupne pomoći. Program se realizuje od 2015. do 2020. godine i namenjen je direktnim korisnicima - poljoprivrednim proizvođačima i prerađivačima, kao i onima koji se bave seoskim turizmom. Plan je da Evropska komisija do kraja godine usvoji i odobri IPARD 2 program, da se tokom 2015. okonča proces akreditacije, a početkom 2016.g. objave pozivi za korišćenje sredstava, Cilj je da se tokom pregovora sa EU srpska poljoprivreda pripremi za zahtevno tržište Unije, da bude konkurentna i spremna za velike izazove. Pored značajnih sredstava koja ce kroz IPARD 2, biti na raspolaganju poljoprivrednicima, veoma je važno što će kroz taj program biti uspostavljen jasan i transparentan sistem raspodele sredstava. IPARD je osmišljen za prosečnog korisnika kome je pomoć neophodna da bi opstao u evropskom okruženju. **Ne treba gajiti iluzije u pogledu broja onih koji mogu postati korisnici sredstava IPARD-a. U najboljem slučaju, to neće biti ni 1% sadašnjeg broja gazdinstva u Srbiji.** IPARD je važan program pomoći, ali treba biti realan u pogledu njegovog stvarnog dostignuća, pogotovo kad je reč o primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Dipl.ing. za zaštitu bilja Radmila Čalić

ZAŠTITA VOĆA NEPOSREDNO PRED KRETANJE VEGETACIJE

Poljoprivredni proizvođači koji nisu stigli da odrade prireme u voćnjaku za narednu vegetaciju sezonu imaju priliku u narednom periodu. Znamo da su vremenski uslovi varijabilni i da uvek treba biti spreman za ulazak u novu vegetaciju sezonu Zbog napred izloženog voće je još u fazi mirovanja, međutim pošto se bliži početak proleća one će relativno brzo ako se temperatura preko 10 ° C zadrži nekoliko dana pustiti sokove i vegetacija će krenuti. Treba znati da je to period kada su biljke najosetljivije i podložne napadu brojnih biljnih bolesti i štetočina. U prilogu ćemo vam navesti koje su to najopasnije bolesti i štetočine koje mogu dovesti do značajnog smanjenja prinosa, njihove biljke domaćine i efikasne mere borbe koje treba preduzeti da bi biljke ostale u dobrom stanju i dale dobar i kvalitetan prinos.

Breskva (*Prunus persica*) pripada koštičavim voćnim vrstama i kao takva podložna je napadu brojnih bolesti i štetočinama, pa je zbog toga vrlo bitno pravovremeno reagovati da bi se njihov napad izbegao. Najznačajnije bolesti koje napadaju breskvu u ranom prolećnom periodu

su *Taphrina deformans* prouzrokovatelj kovrdžavosti lista breskve, *Monillia laxa* prouzrokovatelj sušenja cvetova i grančica voćnih vrsta. *T. deformans* prezimljava u pukotinama grana, pupoljcima i opalom lišću. Napada brskvu u fazi iglice, a parazit se razvija zajedno sa rastom lista. To dovodi do uvećanja tkiva, lišće se kovrdža i dobija crvenu boju. Takvo lišće nije u mogućnosti da vrši fotosintezu (zbog nedostatka hlorofila), opada tako da nije moguć priliv organske materije u ostale biljne organe i u plodove koji ostaju sitni i zakržljali. Mere suzbijanja: Preporučuje se da se breskva prvo oreže u fazi mirovanja i pokupi opalo lišće kako bi se sprečilo prodiranje bolesti kroz mesto rezidbe i smanjio izvor infekcije. Nakon toga pred kretanje vegetacije kada se temperatura preko 10 ° C zadrži nekoliko dana treba biljku oprskati bakarnim preparatima. Preporučuje se **Funguran OH** zbog velikog sadržaja bakra od 70 % u kombinaciji sa mineralnim uljima radi zaštite od breskvinog smotavca prouzrokovatelja crvljivosti plodova breskve.

Višnja (*Prunus cerasus*) je koštičava voćna vrsta koja najveći gubitak prinosa trpi usled sušenja grančica i cvetova čiji je prouzrokovatelj *Monillia laxa* ili monilioza. Na deblu se pojavljuju rak rane (ulegnute pege) iz kojih curi smola. U njima prezimljava a takođe i u mumificiranim plodovima.

Mere suzbijanja: Pri podizanju voćnjaka treba birati ocedne terene u pravcu duvanja vetra, otkloniti mumificirane plodove i orezivati zaražene grane. Prilikom hemijske zaštite treba koristiti preparate na bazi bakar hidroksida (**Funguran OH**), a kasnije u fazi cvetanja koristiti preparate na bazi prochloraza i tebukonazola (**Octave i Folicur 250- EW**). Radi sprječavanja razvoja razrastivosti treba kombinovati sistemične sa protektivnim preparatima

Šljiva (*Prunus domestica*) je koštičava voćna vrsta koja se mora štiti od napada parazita *Taphrina pruni* koji je prouzrokovatelj rogača šljive. Plod koji je zahvaćen ovim parazitom je sušaste konzistencije, bez koštice i kao takav je neupotrebljiv. Najosetljivija sorta je požegača i najčešće se javlja kada je prohladno i kišovito proleća u vreme zretanja plodova. Prezimljava na grančicama. Mere suzbijanja: Osnovna mera borbe je hemijska zaštita u fazi mirovanja i tada treba oprskati šljivu preparatima na bazi bakra u kombinaciji sa crvenim uljem radi zaštite od šljivinom smotavca.

Malina i kupina (*Rubus sp.*) su jagodaste voćne vrste koje mogu pretrpeti velike štete od prouzrokovatelja sušenja lastara i lista maline i kupine (*Didymella aplanata*). Lišće se suši i opada a lastari dobijaju kestenjaste pege. Tu se parazit održava. Mere suzbijanja: Odmah posle berbe neophodno je ukloniti biljke koje su donele rod da se zaraza ne bih sa njih prenela na mlade lastare, i ne ostavljati previše guste zasade preko zime. Obavezno je mlade lastare oprskati bakarnim preparatima.

Kruška (*Pirus communis*) trpi značajna oštećenja od napada kruškine buve *Psylle pyri*. Najveće štete čini na mladim izdancima a ujedno je prenosilac fitoplazme koje su odgovorne za brzo propadanje stabale kruške. Lišće se kovrdža i opada a plodovi su sitni i zakržljali. Preporučuje se zaštita u zimskom periodu mineralnim uljima.

Jabuka (*Malus domestica*) je biljka čija je proizvodnja nemoguća bez primene zaštitnih sredstava jer je domaćin većeg broja bolesti i štetnika. Velike štete može joj naneti kalifornska štetača vaš *Quadrispidiotus perniciosus* ako se preventivno ne vrši njeno suzbijanje. Preporučuje se prskanje mineralnim uljima nakon utvrđivanja brojnosti. Preporučuje se radi ekonomičnosti ako brojnost ne prelazi prag štetnosti ne koristiti mineralna ulja nego samo bakarne preparate radi preventivne zaštite od *Venturia inaequalis* prouzrokovatelja čađave krastavosti plodova jabuke.

Dominantne cene žive stoke na pijacama u Srbiji za decembar 2014. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija										Vojvodina						
			Beograd Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Pirot	Požarevac	Smederevo Osiponica	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	
Bkovi	>500kg	SM				230													
Dviske	sve težine	sve rase	200		160	170													160
Jagnjad	sve težine	sve rase	300	250	300	280	270				230	240	280	240			270	250	330
Jarad	sve težine	sve rase			180	200	230						200	210				230	220
Junad	<=300kg	SM	245																300
Junad	350-480kg	sve rase							240	230		240							230
Junad	>480kg	sve rase				230				240						240		240	
Koze	sve težine	sve rase			120		150	110					130	120					100
Krave za klanje	sve težine	HF																150	140
Krave za klanje	sve težine	SM		150		180				150	140		150					150	180
Krmače za klanje	>130kg	sve rase	150	150	140	130		150				130	150	140				120	130
Ovca	sve težine	sve rase	150	120	120	110	130	120	120	120	140	150	110		110	130			140
Prasad	16-25kg	sve rase	240	200	190	170	230	220	260	220	230	210	230		230	250	230		280
Prasad	<=15kg	sve rase	250	200	200		250	230	270	220	250	220	240		240	260	280		300
Telad	80-160kg	HF	350																410
Telad	80-160kg	SM	470			450				350	340		400						450
Tovljenici	80-120kg	sve rase	170	160	170	170	160	180			160	160	170	170		170	170	145	150
Tovljenici	>120kg	sve rase	160	160	150	140	160	160			140	150	160	160		140		135	145
Šilježad	sve težine	sve rase	200		160	240					180	180							250

Dominantne cene žitarica i stočne hrane u Srbiji za decembar 2014. godine

Proizvod	Jedinica mere	Mesto prodaje	Centralna Srbija										Vojvodina								
			Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Pirot	Požarevac	Smederevo	Oslobonca	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica
Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	đatak 50kg	Pijaca	16	20		18	18	20		18		20					20	14	13		
Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	đatak 50kg	Pijaca	16	20				20										14.5	15.5		
Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Pijaca																13.5			
Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Pijaca	17				19			15		16					16				
Pšenica	đatak 50kg	Pijaca	20	23		23.5	23	25				25					24	22	23		
Sojino zmo	đatak 50kg	Pijaca					50											44			
Stočni ječam	đatak 50kg	Pijaca	20	23		24.5	27	26									25	15.5	19		
Stočno brašno	đatak 33kg	Pijaca	18				21					18.5							13		
Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	rinfuz	Silos														14	14	12.5			
Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Silos														14	14	15			
Pšenica	rinfuz	Silos	24.1														20	22			
Stočni ječam	rinfuz	Silos																20			
Stočno brašno	đatak 33kg	Silos					16														
Lucerino brašno (min 15% proteina)	đatak 25kg	Maloprodaje		50			48														
Sojina sačme (44% proteina)	đatak 33kg	Maloprodaje	75	78	68	68	76		85	90	80				90			63	70		
Stočno brašno	đatak 33kg	Maloprodaje					17		18	25					25				14		
Suncokretova sačme (33% proteina)	đatak 33kg	Maloprodaje	35	45		31	43		39	50					40			21.5	27		
Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Gospodstvo		18			19		20	15				15			16				

Dominantne cene povrća - zelene pijace u Srbiji za decembar 2014. godine

Jedinica mere (džak/kg)	CENTRALNA SRBIJA													VOJVODINA						
	Beograd	Kolubara	Obrenovac	Stara Pazdva	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica
Brokoli (Broccoli)	300	250	250			200	150	150	300	200	150				200	250	250	230	180	130
Cvekla (Beet)	60	50	50	50	50	50	50	40	60	50	50	50	70		60	55	50	60	50	40
Karfiol (Cauliflower)	200	200	150	120			120				100	120	80	150	100	200	150	150	140	180
Krastavo-salatar (Cucumber for salad)	180	180	120	180			80	80	160				120	160		200	180			160
Krompir (Potato)	70	70	50	30	50	40	30	30	50	50	50	40	40		30	50	50	50	40	35
Kupus (Cabbage)	80	70	30	40	50	60	40	80	70	70	60	50	50		50	60	60	60	80	40
Luk beli (Garlic)	500	400	400	190	500	300	250	300	300	300	250	300	380		200	300	300	300	250	180
Luk-cmi (Onion)	70	60	50	40	60	40	40	40	40	50	50	40	70		40	50	50	50	30	35
Paprika-babura (Pepper Babura)	200	250					120			200		100	200		140	200	250	120	140	
Paprika-ostala (Pepper Other)	250	250	130	190									200						160	100
Paprika-šija (Pepper-Šija)	150	250	120	180	150	120	80	100	230			70	150		140		250		150	
Paradajz (Tomato)	180	150	100	170	150	150	80	120	120	130	100	150			100	180	150		170	150
Pasulj-beli (Beans white)	380	350	250	290	350	350	250	350	330	320	300	380			380	350	350	350	280	250
Patlidžan (Eggplant)	200	200				250		180								200	200			180
Praziluk (Leek)	80	80	80	90	100	100	50	100	100	100	100	100	100			130	80		100	100
Spanać (Spinach)	150	100	150	80	200	150	100	160	150	120	100				140	180	200	150	100	150
Tikve (Zucchini)	200	200		160	200	200	150	200	130		150				200	180	200			150
Zelena salata-komad (Lettuce-piece)	60	60	25	20	35	30	40	40	40	40	30	30	40		35	45	50	40	50	40
Bangarapa (Carrot)	80	70	70	45	60	60	40	70	50	60	60	80			40	70	80	70	40	50

Dominantne cene voća - zelene pijace u Srbiji za decembar 2014. godine

Jedinka mere (din/kg)	CENTRALNA SRBIJA												VOJVODINA					
	Beograd Kolarac	Beograd Stara Pazara	Čučak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	MS	Pirot	Poljanovac	Smederovo	Vranje	Zajcar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sebar	S.MITROVICA	Subotica
Banana (Banana)	130	130	120	110	120	140	120	130	140	130	120	130	140	140	130	120	110	100
Dunja (Guince)	200	180	150						120			150			200			
Grožđe belo-ostalo (Grape white-other)	250	250	200	250		250	80		250	130	500			180	300	150		120
Grožđe crno-ostalo (Grape black-other)	200	180	200	250		150	85		250	150	500				160	150		
Jabuka-Ajdared (Apple Idared)	80	80	40		50	50	50	50		40	35	80	40	60	70		40	
Jabuka-C. delišes (Apple R. Delishes)	80	80				50	50	50	80	80	35	70	40	100	80		50	
Jabuka-z. delišes (Apple G. Delishes)	80	80	40	50	80	50	40	50	80	50	35	70	40	70	80		40	
Jabuka-G. Smit (Apple-G.Smith)	80	70		50		50	40	50			50	90	40	60	80			
Jabuka-Jonagold (Apple-Jonagold)	80	80	50			50			70	40		90	40	55	70		50	
Jabuka-Mucu (Apple-Mucu)	70	70					40			50		90	40		80			
Jabuka-ostala (Apple-other)	80	80	30	50	80	50	40	30	50	40	35	60			60	60	40	40
Kruška (Pear)	150	150	150	150	100	200	100	150	200	130				155	200		130	
Limun (Lemon)	150	150		120	150	140	100	120	150	160	120	150	130	160	150	150	130	150
Mandarina (Tangerine)	120	100		110	100	100	100	100	120	120	100	120	130	100	120	120	120	90
Orah (Walnut)	1200	1300	1500	1100	1100	1300	1000	1100	1200	1000	1000	1100	1000	1100	1200	900	1000	900
Pomorandža (Orange)	120	100	120	70	120	80	70	120	150	90	100	130	110	150	100	120	75	140
Šljiva-suva (Plum-dried)	350	350	400	400	300	350		400	400	400	400	350	380	400	400		300	450

PSSS - „POLJOSAVET” DOO - LOZNICA
015/883-760 883- 546 WWW.ZZPLO.COM